

KAPLE KATOLICKÉHO FORMAČNÍHO DOMU V TAINACHU

Kaple

Září 2012

Mozaika v apsidě znázorňuje biblickou událost „Návštěva tří andělů v Mamre.“ Tři svatí hosté oznámili Abrahámovi, že mu bude dán syn. Sára tomu neuvěřila, její pousmání vyjadřuje drama lidského života, který navzdory veškeré své dobré vůli a lásce, si není schopen darovat život. Jedině Pán dává život.

Tato událost je poselstvím, které má více vrstev.

Především, Bůh přichází a stává se hostem člověka. Člověk je stvořen k obrazu Božímu, je tedy poznamenán vztahovostí, poněvadž Bůh je společenstvím Tří osob. Přijetí a otevřenost jsou tudíž pro člověka zcela základní. Když Abrahám přijímá tyto tři tajemné návštěvníky, přijímá Boha a realizuje tak i svou identitu.

Druhá vrstva poselství je tvořena symbolickým číslem tři. Bůh se zjevuje jako společenství Tří osob, jako Láska, která spojuje tři osoby tak definitivně a nerozdělitelně, že jsou jediným Bohem.

Jedno z nejznámějších vyobrazení Nejsvětější Trojice je jistě ikona od Andreje Rubleva, z 15. stol.

Uspořádání andělů na mozaice je stejné jako na Rublevově ikoně: nalevo Bůh Otec, uprostřed Syn a napravo Duch Svatý.

Anděl, který reprezentuje Boha Otce je ukryt za svými křídly tak, že vidíme pouze jedno jeho oko. To připomíná středověkou tradici zobrazující Boha Otce jako oko, vždyť všechno, co existuje, je plodem Otcova vidění (pohledu), plánu, o němž mluví list sv. Pavla Efesanům

(srov. Ef 1,3-14). Otec je obrácen zleva doprava, což vyjadřuje, že On je počátkem. Řeční otcové vždy učili, že pramenem (fons) jednoty Nejsvětější Trojice je Otec, který ve své otcovské lásce sjednocuje všechno včetně božských Osob. Tento trinitární personalismus je pro nás křesťany zcela základní, zásadní (fundamentální). Jednota není odůvodněná něčím, ale je založena na osobní lásce. Všechno má svůj počátek a existenci v Otci. Proto vítr, symbol života, naplňuje Otcův plášť a proudí k Synu a Duchu Svatému.

Na pravé straně vidíme Ducha Svatého, který je obrácen k Otci. Jedna vlna větru v plášti Ducha Svatého se rozprostírá k Synovi a Synův plášť se vzdouvá k Otci. V Otci všechno začíná, v Duchu všechno stvoření směřuje ke vtělení Syna, sbližuje se (konverguje) v Synovi a navrácí se v Něm k Otci.

Duch Svatý drží v ruce symbol královské moci – žezlo s trojlístkem, prastarý symbol Nejsvětější Trojice. Jeho druhá ruka je vztažena nad dary chleba a mléka, které Abrahám nabízí těmto hostům. Toto gesto je epikleze (z řečtiny: „vzývání nad“), tedy modlitba Církve, která prosí Otce o seslání Ducha, aby proměnil naši oběť v tělo Kristovo, abychom i my, kteří budeme jíst z této oběti, byli přetvořeni v Kristovo tělo.

Anděl uprostřed se dívá na nás a reprezentuje Syna. Kristus je zobrazen jako přicházející k nám, „vtrhuje“ na oltář, kde se odehrává proměna způsobená epiklezí. Stůl, k němuž jsou pozváni tito tři hosti je ve skutečnosti oltář. Jedná se o skok od konkrétní události – naší liturgie – k věčné dimenzi, což znamená, že tento oltář je vždy spojen s touto událostí. To, co se odhaluje při této události u dubů v Mamre se stále realizuje na oltáři.

Kristus se stal člověkem a může se střetnout s člověkem tváří v tvář. Otcovo křídlo částečně zakrývá jeho pravé oko, což napovídá, že toto oko vidí neustále Otce. Mezi Otcem a Synem existuje věčný a živý vztah. Ježíš a Otec jsou jedno. Syn se tedy dívá na nás i na Otce. A tou láskou, kterou miluje Otce, miluje také nás. Jako vtiskuje do své božské přirozenosti svou

stopu Syna, stejným způsobem tak činí se svou lidskou přirozeností. Tou láskou, kterou miluje Boha, miluje tedy každého člověka.

Duch svatý je jediná ze tří božských Osob, která není vůbec zahalená křídly, i když je částečně zakrytá Abrahámem, poněvadž Duch dává člověku účast na Božím životě.

Ani tanec křídel není náhodný. Odhaluje plnost života. Křídla se proplétají a objímají svět a vyjadřují plnost života, který pramení z Nejsvětější Trojice a překypuje ve stálý proces stvoření, který se dovršuje v procesu spásy. Otec objímá celé dějiny v jednotě mezi stvořením a spásou: člověk, předurčení k životu věčnému, se nemá objevit před Bohem sám, ale „v Kristu Ježíši,“ v němž si nás Bůh „vyvolil ještě před stvořením světa“ (Ef 1,4), má v Něm, v Kristu, také balzám, lék před ránou.

Také barvy jsou velmi důležité. Otec je červený a bílo-zlatý. Když křesťané převzali barvy do své tradice, teologie a umění, považovali červenou jako barvu Boha. Červená barva nám připomíná krev a život, který je v krvi (srov. 3 Moj 17,11) a život náleží Bohu, kvůli tomu krev připomíná Boha. Centrální obraz Syna je červený a modrý. V modré barvě křesťané rozpoznávali barvu člověka, protože člověk je jediné stvoření, které kráčí ve vertikální pozici a pozoruje nebe.

Duch Svatý je bílý a zlatavý, protože bílá barva je barvou nejpokornější. Bílá barva nemá moc, její mocí je to, že dává sílu a identitu ostatním barvám. Duch Svatý, jak říká ruský teolog Sergej Bulgakov, je nejpokornější božskou Osobou, protože nikdy nezjevuje svou Osobu, ale je vždy v procesu vyprázdňení kvůli zjevení Otce, zjevení Syna, požehnání stvoření, zušlechtění života celého lidstva. Je vždy ve službě někomu jinému.

Ruce mají také teologický význam. Poznáváme Otce pouze prostřednictvím jeho ruky, tedy prostřednictvím jeho díla: díla stvoření a díla spásy. Proto obraz Otcovy ruky, která nám žehná z nebe rozmanitými duchovními dary (srov. Ef 1,3) koliduje s rukou Syna, která ukazuje na Otce: požehnání, které přijímáme od Boha Otce je život, který nás přetváří v syny, vrací nás nově k Otci v Synu. Požehnáním je to, že známe Otce. Nicméně můžeme poznat Osoby pouze v jejich vztazích, proto je problematické, když se naše teologie omezuje na kristologii, protože nemůžeme poznat Krista bez Otce a bez Ducha Svatého.

Kristus ukazuje na Otce také druhou rukou, tou, která je pod ránou v jeho boku. Z této rány se rodí nové lidstvo. To opět ukazuje jednotu mezi stvořením a spásou

Pozadí nám pomáhá pochopit identitu zobrazených postav. Za prostředním andělem je dub Mamre – obraz kříže spojený neodiskutovatelně s Kristem. Za andělem nalevo vidíme dům Otce, v němž je mnoho příbytků a kam Kristus šel nám připravit místo (srov. Jan 14,2). Za andělem napravo je hora. Svatostánek se nachází v této hoře, vždyť hora je místo zjevení a poznání Boha, ale Boha nemůžeme poznat, jestliže nám Duch Svatý nepootevře Jeho poznání. Duch svatý je Pán, který dává život a probouzí v našich srdcích lásku Otcovu (srov. Řím 5,5).

Abrahám a Sára. Postava Abraháma má držení těla a postoj Ducha Svatého, nejdynamičtější z trojice božských Osob, která nás vede k Otci a Synu. Sára vychází ze stanu. Rukou, kterou otvírá stan, se dotýká andělova křídla, protože křídlo anděla napravo kopíruje stan. Sára otevírající stan, aby z něj vyšla, vstupuje do stínu Duchu Svatého, Pána a Dárce života. Vskutku, Sára se stane matkou. Ve Starém zákoně, neplodné páry byly velmi důležité: ukazují, že život náleží pouze Pánu, že člověk si ho sám nemůže obstarat. Vždycky, když se o to pokusí, tak to dopadá tragicky. V Bibli Bůh uvaluje neplodnost také na spravedlivé, aby pochopili, že nemohou s životem sami disponovat. Život je dar, který

neprodukuješ ty, ale který dostáváš od druhého, nemůžeš si ho našetřit... Pouze, když ho dostaneš jako dar, pochopíš, co je to život: je to otevřenost k Druhému, je to přijetí vztahu, a to dává štěstí, protože je společně život, společenství, láska...

Toto je život věčný. Proto Bůh odkládal Abrahámovi naplnění zaslíbeného syna a později mnohým jiným, až k Zachariášovi: jsme to my, kteří musíme odhalit, že jsme syny, a to odhalujeme v Synu, v němž odhalujeme také, že život je darem lásky. On přivádí k naplnění své zaslíbení, ne naše pokusy. Neplodnost spravedlivých Starého zákona tak slouží k zjevení toho, že dar má absolutní charakter.

Apsida
Tři andělé na
návštěvě u
Abraháma a Sáry v
Mamre
září 2012